

Тендітна Н.М., Поволоцька Н.О.
Розслідування злочинів маніяків-убивців у романах О. Ульяненка «Дофін Сатани» та Т. Харріса «Молчание ягнят»

*Тендітна Надія Миколаївна, кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови та літератури*

*Поволоцька Наталія Олегівна, студентка 5 курсу
українсько-англійського відділення філологічного факультету*

*Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ, Україна*

Анотація: Романи поєднують в собі розповіді про нелюдів-убивць, які тривалий час залишалися недосяжними для покарання, з життєвими історіями слідчих та історіями батьків. В образах головних героїв творів О. Ульяненка та Т. Харріса, прозаїки показують прояв у людині небезпечних темних сил із натуралістичними подробицями усіх злочинів. Однак, маніакальні та некрофілічні нахили в історіях Івана Білозуба та Джейма Гамбла подаються авторами таким чином, щоб пояснити патологічний потяг до смерті і мертвого світу.

Ключові слова: патологія, нарцисизм, інволюція, натуралізм, анатомія людської деструктивності

Вступ. Тема ставлення людини до смерті цікавить спеціалістів із різних галузей науки та культури. Вагоме місце у розв'язанні цього питання займають і твори письменників. Більшість сучасних читачів звикли у повсякденному житті до насильства, крові, смертей, тому «смакують» подібну тематику і в літературних творах. Найбільшої популярності набувають ті телепередачі, фільми, твори, у яких розповідають про маніяків, криваві вбивства, жорстокі злочини, численні насильницькі смерті: «...у давні часи криваве вбивство викликало священний жах, бо він освячував таким чином ціну життя, а за нашої доби, навпаки, вирок справедливий саме тоді, коли наводить на думку про його недостатню кривавість» [5, с. 56].

Сюжети романів О. Ульяненка «Дофін Сатани» та Т. Харріса «Молчание ягнят» побудовані на розкритті таємничих жорстоких вбивств, які протягом тривалого часу здійснюють головні герої творів – Іван Білозуб та Джейм Гамбл. Автори цих творів звертаються до жанру масової літератури – детективу, де одна сюжетна лінія зосереджується на процесі розслідування різноманітних злочинів, а інша – будується на нагнітанні різноманітних злочинних дій і намірів.

Короткий огляд публікацій за темою. Зіставний аналіз зазначених творів поки що залишається за межами наукових зацікавлень. Та і постаті самих письменників, не дивлячись на шалену популярність їхніх творів, на сьогоднішній день є мало дослідженими. Ми можемо спиратись під час написання статті лише на поодинокі публікації, які стосуються вивчення творчості окремо взятих письменників. Так, наприклад, розглядаючи роман О. Ульяненка варто звернути увагу на статтю Н. Зборовської [1].

Мета. На основі порівняльної характеристики романів О. Ульяненка та Т. Харріса простежити прояв у людині небезпечних темних сил, про існування яких звичайна людина, як правило, навіть не здогадується.

Матеріали і методи. Для аналізу злочинних дій маніяків-убивць у романах «Дофін Сатани» та «Молчание ягнят» використано описову та порівняльно-зіставну методику дослідження.

Результати та їхнє обговорення. Незвичайне об'язне знання про смерть дає, у першу чергу, художня література. Тому в зміні сприймання смерті виявля-

ють своє вираження зсуви у трактуванні людиною самої себе. Виявляючи трансформації, які відбуваються у сприйнятті феномену смерті колективним підсвідомим, письменники спроможні витлумачити структуру людської індивідуальності та її перебудову.

Для розбудови таких сюжетів прозаїки використовують психологічну аналітику, простежуючи своїх персонажів з моменту першого афекту, коли були виявлені патологічні бажання, і до події його смерті як кульмінаційного саморуйнування. Суб'єктивні історії маніяків подаються дотримуючись художніх принципів натуралізму, тобто детально розкриваючи причини та обставини, які сприяють розвитку людських патологій. Перш за все, натуралістичне письмо дозволяє письменникам детально розтягувати події вбивства в романах та творити на їх основі розгорнуті жахаючі оповіді: «обезглавил и содрал с тела часть кожи» [6, с. 279]; «Режиссер постарался не включать в репортаж кадры самих жутких объектов в доме маньяка. В дальней части подвала камера выхватила только низкий, забрызганный известью порог комнаты, хранившей следы прошлых преступлений. Только в ней полиция обнатужила уже шесть полусгнивших трупов» [6, с. 176].; «...перекусив горло і пив з того прокушеного горла, доки вона дригала ногами... Потім він відітнув спочатку голову, далі розрівав труп зі знанням анатома, відділяючи сухожилля, м'ясо, м'язи, поскладавши у дюралевий бачок кістки і жили окремо, м'якоть окремо. За годину він розтопив газову плиту і приготував відвар з печінки та серця...» [3, с. 259].

Зображені герої і в момент скоєння злочину із своєю улюбленою зброєю: «Іван швидко дістав обріза, вкинув металеву гільзу до ствола і вистрелив... Здорово. Дірка як у вулику» [3, с. 349]; «Ему нравилось стрелять из пистолета. Легкий щелчок, короткое хихи, громкий хлопок – и дело в шляпе. Мистер Гамбл очень любил свой пистолет и знал, за что» [6, с. 237].

Детально описані у романах і збори маніяків на чергове вбивство: «Потім нашвидку одягнувся; зібрав усі необхідні речі до сумки: великого залізничного ліхтаря, ломик, якесь брудне манаття і щось замотане у просмальцьований папір» [3, с. 348]; «В мастерской, на чистом полотенце, рядом с продолговатыми аквариумами, мистер Гамбл разложил четыре ножа: изог-

нутий для прямих надразів, маленький с острым концом, позволяющий аккуратно резать кожу на изгибах, скальпель для самой тонкой работы и штык времен Первой Мировой войны. Закругленный конец штыка прекрасно отделял кожу от тела без риска порвать ее» [6, с. 236].

Тому будови романів цікаві сюжетною різноманітністю: розслідування серії вбивств у них проводяться паралельно декількома слідчими одночасно (Ракша, Бондаренко, Васкович, Ліліт – у О. Ульяненка), (Кроуфорд, Кларис – у Т. Харріса). Бо «Все расследования такого типа связаны с огромным количеством полномочных лиц. Некоторые из них – просто неудачники. Нужно уметь обращаться с ними, и если не превращать в помощников, то хотя бы постараться сделать так, чтобы они не мешали в работе» [6, с. 67].

Але кожне таке розслідування подано як історія персонажів із різними життєвими, віковими та світоглядними позиціями. Ідучи слідом за злочинцями, вони пізнають себе, своє призначення, позбуваються власної невіднайденості і самотності: «Не позволяйте стаду полицейских сбить и запутать ваши мысли. Думайте сами и прислушивайтесь только к себе. Не пытайтесь подогнать этого убийцу под какой-нибудь уже знакомый шаблон. Он сам подскажет вам все, что нужно» [6, с. 67].

Перед читачами паралельно із основною сюжетною лінією розкривається також «мовчання ягнят» Кларис, передчуття швидкої смерті дружини Кроуфорда, «падіння» і триумф Ракші, підсвідомість Ліліт. Основне розслідування в романі О. Ульяненка пов'язане з фігурою Ракші – «грьобаним Шерлоком Холмсом» [3, с. 310]. У романі Т. Харріса основне розслідування веде «наш «Шерлок» Кроуфорд» [6, с. 181]. Авторська іронія в обох творах вказує на гру зі знаменитим автором детективного жанру – Артуром Конан Дойлем.

Маніяки також задіяні до розслідування як проникливі аналітики, пояснюючи свою злочинну діяльність. Бо шукають для себе виправдання... Злочинці дають змогу аналізувати слідчим власну психологію (Ракша – Білозуб, Кларис – Лектер) і зіставляти її із злочинною: «Некоторые звезды у нас с вами общие, Кларис» [6, с. 285].

На думку Е. Фромма, формування в дитини здатності до любові передбачає те, що найважливішою передумовою любові до життя має стати сумісне проживання з батьками, які люблять життя, тому й інстинкт життя так само імітується, як інстинкт смерті [5, с. 39]. А тому сирітство може закласти досить ранні негативні імпульси під впливом переживання повноти втрати і смерті. Подібну ситуацію ми і спостерігаємо у романах. У двохлітньому віці Джейма віддали до притулку, Іван потрапив до школи-інтернату семилітнім хлопчиком.

Вагому роль у розвитку злочинної особистості у обох творах відіграють, у першу чергу, матері. Смерть матері викликає в Івана величезне розчарування, адже тілесна втрата материнського лона не дає йому змоги зреалізувати своє патологічне бажання. У своїх хворобливих фантазіях Іван не раз уявляв статевий акт з матір'ю. Оживляючи покійну матір у своєму некрофільському уявленні, Іван фантазує: з якою б неймовірною насолодою він гвалтував її, а потім із таким же

задоволенням убив» [3, с. 42–43]. Незадоволене патологічне бажання він буде проектувати в реальний світ, де з надмірною лютю знущатиметься над жінками, а потім страчуватиме їх. Тому «слово «смерть» тут іде в парі із забороненою сексуальною жагою, де кожна нова жінка – не та..., бо вона – не мати» [1, с. 55].

А Джейм до безкінечності переглядає відеозапис, де: «На одной кассете он записал самые интересные места из двух фильмов и по многу раз просматривал ее во время подготовки к очередному похищению или перед расправой над жертвой» [6, с. 220]. Жінки для цього персонажа, окрім матері («...вот она! Девушка в белом купальнике подошла к ступенькам...Мама. Это была его мама» [6, с. 221]), існують у його житті лише як «матеріал»: «Он шьет себе женские наряды из самих женщин» [6, с. 251].

Допомогу слідству надають інші, не менш жадливі, злочинці, які на момент розслідування знаходяться за ґратами: «Тоді Ракша знову згадав Ромодана. Запросив його на допит...хочу дізнатися, на який ляд ти мені на голубів показував. – Чого ж ти така безтолкова голова? Він серед синеньких голубочків. Він десь ховається серед голубих...Більше нічим не можу тобі допомогти» [3, с. 365]. Цікаво і те, що в обох творах схему злочинів нанесено на карту: «В своей записке на карте он намекнул, что места похищений и затопленный выглядят слишком уж беспорядочными... А в Мемфисе спросил, умею ли я шить» [6, с. 280]; «...він розклав карту, детально викреслюючи місця перебування Білозуба» [3, с. 364].

Зовнішній світ для маніяків із романів неповноцінний, небезпечний і гріховний. Однак у цьому ненависному світі вони знаходять тих, кого їм не хочеться вбивати. Іван Білозуб виявляв надмірне піклування про Ольку Пінчукову, Джейм Гамбл патологічно прив'язаний до своєї собаки: «Красотка мучилась от боли – он чувствовал это. Пускай он лишится волос, жизнь любимого животного важнее. Волосы Кэтрин станут его жертвой, залогом безопасности его бесценной крошки» [6, с. 263], а доктор Лектер в останньому листі до Кларис розсіює її побоювання щодо переслідування з його боку. Він пише: «Я не планирую встречаться с вами...» [6, с. 285].

Поряд із основною лінією розслідування, в особі чоловічої статі, в зазначених романах паралельно проводять і жінки – Ліліт та Кларис. Адже «Все его жертвы – женщины, но ни одна женщина не участвует в расследовании. Оказавшись в комнате девушки, я смогу узнать о ней в три раза больше, чем любой мужчина...» [6, с. 234]; «Все жертвы Буйвола-Билла были женщины, он думал только о женщинах, жил для того, чтобы охотиться на женщин. И до сих пор ни одна женщина не охотилась на него самого. Ни одна женщина-следователь еще не заглядывала в ужасный список его преступлений» [6, с. 229]. І саме вони ставлять остаточну крапку у пошуках злочинців: «Заметил, что Кларис, не обращая внимания на насекомое, продолжает смотреть ему в лицо. И все понял. Их глаза встретились. Теперь оба знали, что к чему» [6, с. 267].; «Зараз напевне Ліліт знала, хто той чоловік...Вона знала, що робити. Вона знала, як діяти» [3, с. 329].

Та маніяки так і не доживуть до суду – Білозуба у тюрмі задушить Ромодан, Гамбла смертельно поранить

Кларис. Їхні смерті зображено стисло і лаконічно, не так, як смерті їхніх жертв: «Послышалось бульканье, предсмертный хрип – и свист прекратился» [6, с. 272]; «Голова зателпалася, висолопила языка, повисла на шії, і він зсунувся на руки конвоїрів» [3, с. 380].

Обидва письменники поділяють думку і про те, що «именно несчастное детство и стало главной причиной всех его преступлений» [6, с. 279]. Вони ніби здійснюють містичний психоаналіз своїх персонажів-маніяків, показуючи, як негативно пережите дитинство визначає й передбачає долю вбивці. Щоб показати особливу жорстокість своїх героїв, їхні злочини описуються прозаїками на тлі інших злочинів – Нижника, банди Ромодана, Китайця (у О. Ульяновка), та вбивств доктора Ганнібала Лектера (у Т. Харріса).

Головні персонажі зображуються і аналізуються письменниками у різні вікові періоди. Перед читачами розкривається яскравий процес інволюції. Коли деградація людини-садиста катастрофічно прогресує. Перший злочин Джейм здійснив тоді, коли йому виповнилося дванадцять років: «Когда Гамбу исполнилось десять лет, его дедушка и бабушка пожалели несчастного мальчишку и забрали его из приюта, а через два года «несчастный мальчишка» зверски убил их» [6, с. 279].

А Білозуб свій перший злочин розпочав із холодно-кровного вбивства тварини на полюванні, який і спрогнозував його майбутнє: «Батько сахнувся. Брат продовжував тримати теля за ноги. Іван одним ударом, пововчому завивши жалісно, але водночас жорстоко, що аж морозило шкіру, – Іван одним махом розпатрав теличці горлянку. Рідня тільки переглянулася» [3, с. 338].

Характеристика зовнішності злочинців, їхні смаки, уподобання, буденний ритм життя змальовується у романах через систему розслідування: «вам нужен белый мужчина примерно тридцати пяти лет, довольно крупного телосложения. Он не транссексуал... Но он считает себя таковым, а потому крайне озлоблен на весь мир за то, что ему не хотят помочь» [6, с. 136]; «Если же правда, то это либо божественный, либо гений, который скотился с рейок; и если правый Ракша, то этот маньяк имеет высокий интеллектуальный потенциал» [3, с. 344].

А ретельне маскування вбивць у реальному житті постає формою власного самозбереження: «А что если... постулировать... что он сбрасывает предыдущую жертву и похищает очередную во время одной и той же поездки? (...) Нет, Старлинг, он далеко не дурак и чувствует, что мы только и ждем его ошибки... И на то, что он сделает глупость или в отчаянии сам придет с повинной, можно не надеяться» [6, с. 66]; «Одягався він по-простому, навіть по-грубому, щось середнє між аутсайдером і київським, з області, раклі. В ресторанах... саме він того світського чоловіка грав...» [3, с. 257]. Або: «І Річчі звикся з думкою, що той Іван, зовсім інший, не той, що приходив до нього в чужих штанах, з брунатною плямкою крові чи рідини на коліні» [3, с. 344].

Художня танатологія в романах передає і різноманітні враження від смерті. Увагу письменників сфокусовано не на почуттях того, хто помирає, а на спогляданні смерті. Як правило, сам автор і є головним спостерігачем. Характерною деталлю злочинних дій Білозуба і Гамбла стає те, що вони завжди діяли з ясною головою, логічно осмислювали свої вчинки, піддаючи їх критич-

ному і структурованому аналізу. Тобто у всіх злочинних діях активно пульсував демонічний розум: «К работе он всегда относился очень тщательно, готовя свежие растворы только в сосудах из нержавеющей стали и никогда из алюминия. Работая, он постоянно твердил себе: «Ты должен выполнять все методично и аккуратно, без всяких отклонений...» [6, с. 222]; «Кров на стіні бризнула красивими фонтанами... Так, так, так, повторював він собі. Трохи оговтавшись... він відвідав ресторана. Смачно пообідав і все пройшло» [3, с. 330].

Існування обох маніяків, на певних проміжках часу, пов'язане із відхиленням від звичайних норм сексуальної поведінки. Письменники показують, як прямо залежні між собою сексуальний інстинкт і деструктивність в історії маніяка. Зокрема, це сумісне проживання із гомосексуалістами, яких герої невдовзі вбивають: «Когда же флейтист бросил Гамбю, он убил его очередного любовника...» [6, с. 279]; «Річчі заїдала ревність... якщо Іван зраджує його. Іван глянув його за вухом» [3, с. 355].

Отже, як бачимо, могутній інстинкт смерті продукує неабиякий розум в особах маніяків, які шукають виправдання свого існування. Нарцисичні суб'єкти, якими є Білозуб і Гамбл, з погляду психоаналізу, переривають зв'язки зі світом, почувають себе самотніми. Патологічність таких суб'єктів виявляється через страх смерті. Свої почуття самотності і страху смерті вони компенсують за допомогою самозвеличення: «Властелин тьмы. Нет, королева тьмы» [6, с. 263]; «Йому належить цей світ» [3, с. 332]; «Я є закон» [3, с. 350].

Психоаналіз у патології нарцисизму розрізняє доброякісну і злаякісну форми. Якщо при доброякісній формі об'єктом нарцисистичного любовання є продукт власного виробництва, то для злаякісного предметом є не те, що людина виробляє, а власне тіло, зовнішній вигляд, здоров'я і багатство. Власне цю злаякісну форму нарцисизму і представляють Іван та Джейм. Для Івана суттєвим був його зовнішній вигляд: «Іван бачить, ловить на собі заворожливі погляди, рожеві обличчя, проходячи довгим супермаркетом. Вибирає персики. Перемацує їх тонкими пещеними пальцями з витонченим манікюром» [3, с. 298]. Для Гамбла власне нове тіло взагалі стало сенсом життя: «Надев маленький жилет Кэтрин на свой бюст, Гамбл еще раз убедился в нечеловеческой сложности своей завтрашней задачи. Конечно, у девушки пышные формы и пропорции, но все же она оказалась намного мельче містера Гамба, особенно уступая ему в ширине спины» [6, с. 224–225]. Але Білозуб, відокремлюючись від критичної реальності, посилює свій нарцисистичний заряд ще й містицизмом: диявол існує тому, що Бог має в ньому потребу.

У романах спостерігаємо і цитати із Святого Писання: «Господи, научи нас любить и тревожиться. И научи нас спокойствию» [6, с. 241]. За допомогою таких вставок прозаїки намагаються показати, що їхні персонажі перебувають у полі колоасального викривлення речей. Вони самі належать до цього zdeформованого світу, є його винахідниками і авторами, тому, проаналізувати патологічне викривлення своєї психіки, вони не в змозі, так само, як і розкаяться за вчинені численні жадливі злочини, а відповідно і звернуться до Біблії.

Оскільки нарцисичний суб'єкт здобуває почуття ідентичності шляхом самовозвеличення, то зовнішній світ, який стає на цьому шляху найбільшою проблемою, потребує усунення: нарцис сам прагне стати світом, в якому його Я концентрує почуття всезнайства і всемогутності.

Висновки. Проблема винятковості людської особистості в різні періоди історії цікавила філософів, психологів, політиків, соціологів, письменників. А вже протягом розвитку цивілізації завжди знаходились індивідууми з відчуттям винятковості власної особи, з нестримним бажанням стати господарем долі та думок інших. Але історія засвідчує і непоодинокі випадки коли такі злі генії спричиняли смерть багатьом людям.

Засновник гуманістичного психоаналізу Е. Фромм, який довгі роки займався анатомією людської деструктивності, прийшов до висновку, що серед людей поширена характерна помилка щодо розпізнавання у своєму середовищі потенційних злочинців. «Ми чомусь вважаємо, – писав він, що порочна, схильна до руйнування людина повинна бути самим дияволом і мати диявольський вигляд. Ми переконані, що в неї не може бути переваг і що каїнова печать, яка лежить на ній, має бути очевидною і вирізняти її для кожного. Такі диявольські натури існують, але дуже рідко» [4, с. 595–596]. «Наївна впевненість, – пише Е. Фромм, – що порочну людину легко впізнати, містить у собі величезну небезпеку: вона заважає на визначити по-

рок ще до того, як особистість розпочне свою руйнівну роботу» [4, с. 596].

Зазначені письменники у своїх творах художньо досліджують таке психопатологічне явище, як «деструктивність екстазу», що характеризує суб'єкта, який існує в стані хронічної ненависті. Злочинні суб'єкти подаються письменниками як концентрація негативної енергії і могутня цілеспрямованість на руйнування.

Злочинний, наповнений смертоносними речами світ, втілено у постатях Івана Білозуба та Джейма Гамбла. Найбільшим позитивом цієї творчості є відмова від спрощеного розуміння зла на основі його художньої об'єктивізації: зображення складної психології маніяків без суб'єктивного авторського втручання – емоційної або моральної оцінки.

Романи О. Ульяненка та Т. Харріса, зображуючи різноманіття людського садизму і некрофільї, слугують ніби художньою ілюстрацією до «анатомії людської деструктивності» Е. Фромма. Вони нагально підкреслюють, що потенційні злочинці ходять по вулицях, і якщо суспільство не буде порушувати моральні проблеми, а буде затемнювати їх, то на нас чекає держава деградованих людей, приречена на самознищення.

Як відреагує суспільство на такий умовивід, сподіваємось прочитати з часом у нових романах сучасних письменників. Саме цій темі і буде присвячено наші наступні публікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зборовська Н. Перцепція феміністки у західноєвропейському дискурсі та українському письмі / Ніла Зборовська // Слово і час. – 2005. – № 2. – С. 53-62.
2. Медвідь В. «Збагнувши, що належите до великої культури, не захочете дивувати світ «Карнавалами» / Вячеслав Медвідь // Літературна Україна. – 1993. – 6 травня. – № 18. – С. 53-69.
3. Ульяненко О. Сталінка; Дофін Сатани: романи / Олесь Ульяненко. – Харків. – Фоліо, 2003. – 382 с.
4. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности / Эрих Фромм; [пер. с англ. Э.М. Телятникова]. – М.: АСТ, 1998. – 670 с.
5. Фромм Э. Душа человека / Эрих Фромм; [сост. П.С. Гуревич, С.Я. Левит; вступ. ст. П.С. Гуревича]. – М.: Высш. шк., 1998. – 658 с.
6. Харрис Т. Молчание ягнят: роман / Томас Харрис / [Пер. с англ. С.Г. Кузьмича]. – Мн.: Старый Свет, 1993. – 285 с.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Zborowska N. Perception feminist discourse in Western European and Ukrainian writing / Nila Zborowska // Word and time. - 2005. - № 2. - P. 53-62.
2. Medvid' V. "Realizing that belong to the great culture do not want to surprise the world" carnival "/ Vyacheslav Medvid' // Literary Ukraine. - 1993 - 6 May. - № 18. - P. 53-69.
3. Ulyanenko O. Stalinka; Dauphin Satan novels / Oles Ulyanenko. - Kharkov. - Folio, 2003. - 382 p.
4. Fromm E. Anatomy of human destructiveness / Erich Fromm; [trans. from English. E.M. Telyatnikova]. - M.: AST, 1998. - 670 p.
5. Fromm E. The human soul / Erich Fromm; [Ed. P.S. Gurevich, S.Ya. Levit; introd. P.S. Gurevich]. - M.: High School, 1998. - 658 p.
6. Harris T. Silence of the Lambs: a novel / Thomas Harris / [Trans. from English. S.G. Kuzmich]. - Mn.: Old World, 1993. - 285 p.

Tenditna N.M., Povolocka N.O. Investigation of crimes of maniacs-killers in the novels of O. Ulyanenko «Dauphin of Satan» and T. Harris «Silence of lambs»

Abstract. Novels combine stories about monsters-killers, which long time remained unattainable for punishment, with vital histories of investigators and histories of parents. In offenses of the main characters of works of O. Ulyanenko and T. Kharris, prose writers show a display of dangerous dark forces with the naturalistic details of all villainies in the man. However, maniac and necrophiliac inclinations in histories of Ivan Bilozub and Dzheym Gamba are given authors thus, to explain a pathological train to death and dead world.

Keywords: pathology, narcissism, involution, naturalism, anatomy of human destructiveness

Тендитная Н.Н., Поволоцкая Н.О. Расследование преступлений в романах О. Ульяненко «Дофін Сатани» и Т. Харриса «Молчание ягнят»

Аннотация. Романы сочетают в себе рассказы о нелюдях-убийцах, которые долгое время оставались недостижимыми для правосудия из жизненными историями следователей и родителей убийц. В образах главных героев О. Ульяненко и Т. Харриса, прозаики показывают проявление в человеке опасных темных сил с натуралистическими подробностями всех их злодеяний. Хотя маниакальные и некрофильские склонности в историях Ивана Белозуба и Джейма Гамбла раскрываются авторами таким образом, чтобы объяснить патологические склонности к смерти и мертвому миру.

Ключевые слова: патология, нарцисизм, инволюция, натурализм, анатомия человеческой деструктивности